

قاتل خاموش یادگیری

بررسی تأثیرات پنهان ارزشیابی سنتی

داشته باشد. این رویکرد سطحی، که از آن تحت‌عنوان «انباشته‌شدن» یاد می‌شود، بیشتر اوقات منجر به فراموش شدن اطلاعات در مدت کوتاهی پس از امتحان می‌شود.

پروفسور **اریک مازور**^۲، فیزیکدان مشهور و مدافع اصلاحات آموزشی، این پدیده را به‌درستی «قاتل خاموش یادگیری»^۳ نامیده است. او معتقد است دانش‌آموزانی که فقط بر کسب نمره‌ی خوب تمرکز می‌کنند، کمتر احتمال دارد، به‌طور انتقادی، با مطالب درگیر شوند یا پیچیدگی‌های آن را کشف کنند. فشار برای عملکرد خوب، ارزش ذاتی خود فرایند یادگیری را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

علاوه بر این، ارزشیابی‌های سنتی بیشتر اوقات نمی‌توانند طیف کاملی از قابلیت‌های دانش‌آموز را به تصویر بکشند. تکیه‌ی صرف بر آزمون‌های کتبی، مهارت‌های حیاتی مانند حل مسئله، خلاقیت و همکاری را که برای موفقیت در دنیای پویای امروزی ضروری هستند، نادیده می‌گیرد. اریک مازور از روش‌های ارزشیابی سنتی به‌دلیل تمرکز صرف بر حفظ‌کردن که پایین‌ترین سطح در

این راستا، جنبه‌ی مهمی که گاهی نادیده گرفته می‌شود، تأثیر پنهان و مضر روش‌های ارزشیابی سنتی بر فرایند یادگیری است.

ارزشیابی سنتی و فرایند یادگیری

ارزشیابی نقش‌ی حیاتی در آموزش دارد و معیاری را برای فهمیدن میزان درک دانش‌آموزان از مطالب فراهم می‌کند، حوزه‌هایی را که نیاز به توجه بیشتری دارند، شناسایی و شیوه‌های آموزشی را نیز بررسی و واپایش می‌کند. با این حال، تأکید بیش از حد بر آزمون‌های پرمخاطره و تمرکز صرف بر حفظ‌کردن می‌تواند عواقب ناخواسته‌ای

سیدعلی عبداللہی حسینی
کارشناس ارشد برنامه‌ریزی آموزشی، سفیر نوآفرینی
آموزش، مربی (کوچ) عملکرد
عدرا بیگم هزیری
دکترای برنامه‌ریزی آموزشی، مدرس دانشگاه و مدیر
مدرسه‌ی ابتدایی مهرگان بابل

سنگ بنای هر نظام آموزشی بر توانایی آن نظام در پرورش عشق به یادگیری در دانش‌آموزان استوار است. نظام آموزشی‌ای که چنین توانایی را داشته باشد، اشتیاق به کسب دانش و مهارت‌های تفکر انتقادی و توانایی سازگاری با دنیای همیشه در حال تغییر را در وجود دانش‌آموزانش تقویت می‌کند. در

و پیش‌بینی و انجام آزمایش، درگیر فرایند یادگیری می‌شوند (یادگیری فعال)؛

- دانش‌آموزان با هم کار می‌کنند تا آزمایش‌ها را طراحی کنند و یافته‌های خود را به اشتراک بگذارند و این‌گونه ارتباطات و کار گروهی در آن‌ها تقویت می‌شود (همکاری)؛

- در نهایت، با مشارکت فعال در اکتشاف، دانش‌آموزان درک عمیق‌تری از مفاهیم به دست می‌آورند و حس مالکیتی در قبال یافته‌ی علمی خود دارند (مالک یادگیری بودن).

این مثال نشان می‌دهد که چگونه یک معلم می‌تواند جرقه‌ی کنجکاوی و تمرکز بر درک مطلب در دانش‌آموزان را به جای حفظ کردن صرف مطالب تقویت و آن‌ها را به مشارکت فعال تشویق کند و مانع از «قتل یادگیری» شود.

سخن آخر

مدیران محترم، معاونان گرامی، معلمان فکور و کارگزاران مدرسه، توجه داشته باشید که از طریق فراهم آوردن شرایط لازم و با ترکیب عناصر معرفی‌شده و الهام از دیدگاه مازور می‌توان «قاتل» یادگیری را که فقط بر ارزشیابی تمرکز می‌کند، از میان برداشت و تجربه‌ی یادگیری جذاب‌تر و معنادارتری را برای دانش‌آموزان ایجاد کرد.

بنابراین، در اجرای ارزشیابی درست، یک تغییر ابرانگاره (پارادایم) موردنیاز است؛ باید از تمرکز صرف بر نمرات به سمت رویکردی جامع‌تر تغییر مسیر بدهیم؛ رویکردی که درک عمیق، تفکر انتقادی و توانایی به‌کارگیری دانش در دنیای واقعی را تشویق می‌کند.

پیشنهادهای همکارانه

از خوانندگان مجله درخواست می‌شود رویکرد مازور را در کلاس خود، متناسب با شرایط و بوم و جغرافیای محیط، تجربه کنند و یافته‌های خود را از طریق رایانامه مجله با نویسندگان این مقاله به اشتراک بگذارند.

ebtedayi@roshdmag.ir

آبیاری شده است، درحالی‌که برای دیگری چنین اتفاقی نیفتاده است. چه تفاوت‌هایی را متوجه می‌شوید؟ (دانش‌آموزان گیاهان را مشاهده می‌کنند).

معلم: بر اساس مشاهدات، چرا فکر می‌کنید گیاه منظم آبیاری‌شده سالم‌تر به نظر می‌رسد؟ (معلم دانش‌آموزان را به تفکر انتقادی تشویق می‌کند).

معلم: تصور کنید یک هفته به این گیاه آب ندهیم. فکر می‌کنید چه اتفاقی می‌افتد؟ (دانش‌آموزان نتیجه را پیش‌بینی می‌کنند).

معلم: بین خودتان گروه‌بندی کنید و هر یک در گروهی قرار بگیرید. سپس آزمایش ساده‌ای را به‌منظور نشان دادن اهمیت آب برای رشد گیاه طراحی کنید (دانش‌آموزان فعالانه مشارکت و همکاری می‌کنند).

معلم: هر گروه، طرح آزمایش خود و آنچه را قرار است از آن یاد بگیرید، به اشتراک بگذارد (دانش‌آموزان ایده‌های خود را ارائه می‌دهند و از یکدیگر یاد می‌گیرند).

معلم: اکنون که آزمایش را انجام دادیم و نتیجه‌ها را در طول زمان مشاهده کردیم، جواب این پرسش را بدهید: آب چه نقشی در رشد گیاهان دارد؟ (دانش‌آموزان نتیجه‌ی آزمایش‌ها را تجزیه و تحلیل می‌کنند و درک خود را شکل می‌دهند).

معلم: مشاهدات شما عالی بود! آب در واقع برای رشد گیاه بسیار مهم است؛ زیرا به انتقال مواد مغذی و حفظ ساختار گیاه کمک می‌کند (معلم با تأکید بر فرایند یادگیری آموخته‌های دانش‌آموزان را تأیید می‌کند).

نکات مثبت استفاده از دیدگاه مازور

از جمله امتیازات کلیدی گنجاندن دیدگاه مازور در کلاس درس می‌تواند به این شرح باشد: - معلم از سؤالات باز برای تشویق دانش‌آموزان به تفکر انتقادی و پرس‌وجو در مورد پدیده‌ای علمی استفاده می‌کند (تمرکز بر پرس‌وجو)؛ - دانش‌آموزان به‌طور فعال، از طریق مشاهده

طبقه‌بندی اهداف یادگیری بلوم به حساب می‌آیند، انتقاد می‌کند. استدلال وی بر این مبناست که اندازه‌گیری عینی که اغلب از طریق آزمون‌های استاندارد و امتحانات سنتی صورت می‌گیرد، در درجه‌ی اول، حفظ کردن را می‌سنجند و تمرکز صرف روی این سطح، مرتبه‌ی بالاتر یادگیری یعنی توسعه‌ی مهارت‌های مربوط به تفکر را نادیده می‌گیرد. درحالی‌که حذف مستقیم ارزشیابی ممکن است عملی نباشد، گنجاندن دیدگاه مازور در کلاس درس می‌تواند عشق به یادگیری را از طریق سؤالات خوب ایجاد کند. در اینجا با هم وارد کلاس درس معلمی می‌شویم که با الهام از دیدگاه اریک مازور کلاس را مدیریت می‌کند: معلم: بیایید نگاهی دقیق به این دو گیاه بیندازیم. یکی از این دو گیاه به‌طور منظم